

A tudományos irodalmat áttekintve világhosszá válik számomra a kézenfekvő megoldás, hogy az örmény genetikai állomány egy jól elkülöníthető és körülírható megjelenési forma, úgynevezett haplotípus-fenomenon, mely a bronzkori embertől egyenes ágon eredeztethető.

Aki a tudományos kutatás részletei iránt behatóbban érdeklődik, ajánlom az alábbi linket: nature.com/articles/ejhg2015206

Ebben a tekintetben több nemzetközi és örmény kutatás is számolt be kiváló eredményekről. Az eredményeken túl a genetikai állománynak az összehasonlítására több adatbázis is áll a rendelkezésünkre, melyekkel felvéve a kapcsolatot rengeteg nélkülözhetetlen információhoz juthatunk. Megtudhatjuk például, hogy az ősi Örményország mely területéről származik az a genetikai minta melyet vizsgálunk, amely nagy segítségünkre lehet a geográfiai beazonosításhoz származásunknál.

És akkor néhány gondolat a megvalósítandó projektről.

Az irodalmi adatok összegyűjtésével megterveztük a vizsgálatot. A tudományos kutatást, azaz az **Örmény Genetikai Projektet** az Országos Onkológiai intézet Genetikai Laboratóriumával karöltve az *Országos Örmény Önkormányzat* támogatásával tervezzük megvalósítani. Az együttműködésre való szándéknyilatkozatot a két intézmény között kinyilvánítottuk, és első lépésként úgynevezett pilot vizsgálatot végeztünk. A *Szongott* család három generációjából megtörtént a mintavételezés, mely egy egyszerű vérvétel jelentett. Az anyag feldolgozása jelenleg is zajlik, mely során reményeink szerint alátámasztást nyer az a tény, hogy a tudományos cikkben közölt feldolgozási metodika közösségünkre is alkalmazható.

Amennyiben bebizonyosodik az örmény származás, úgy a teljes közösségre kiterjesztjük a vizsgálatot. Természetesen önkéntes jelentkezés alapján tervezzük a projektet lebonyolítani, melynek anyagi fedezetét az önkormányzat állja.

Egy ilyen nagyszabású, teljes közösséget felölelő tudományos kutatás során további fontos célokat is meg kívánunk valósítani.

Történetileg nagyon nehezen értelmezhető, hogy egy több száz (vagy akár több ezer fős) közösség elindul egy idegen hatalmak által feldúlt fővárosból és több száz éves vándorlás után megmaradva egységes közösségként letelepszik Erdélyben. A tervezett DNS vizsgálat nemcsak az erdélyi örmény közösség története szempontjából fontos, hanem jelentős nemzetközi visszhangot is kiválthat. Az armenológiai kutatásokat régóta foglalkoztatja a kelet-európai örmény közösség eredete, tehát a vizsgálatok eredményessége esetén mind a lengyelországi, mind a krími, mind a balkáni örmény közösségek történetéhez kerülhetünk közelebb és választ kaphatunk számos eddig csak legenda-szerűen létező kérdésre, illetve az ezen örmény közösségek közötti rokonságra is.

Fontos kérdésként szerepel, hogy választ kapjunk egy ilyen zárt diaszpórában megjelenő genetikai eredetű betegségekre is. Daganatos és ritka betegségek szempontjából egyértelműen bizonyított tény, hogy a szoros és zárt közösségekben megszokozódnak a kóros állapotok.

Továbbá a genetikai vizsgálattal párhuzamosan tervezzük az adatgyűjtés részeként szociogram, genoszociogram felvételét is, melynek során különböző színes családi mintázatok rajzolódhatnak ki. A projekt ezen felét feleségem, dr. Hun Eszter végezné el és elemezné a válaszokat.

Feltételezésünk és reményeink szerint vizsgálatunk során individuális alapon a résztvevő személyek választ kapnak önkéntesen arra a kérdésre, hogy milyen etnikai származásúak, különösképpen az örmény eredetre vonatkozóan. Nem utolsósorban térítésmentesen megkapják azt a felbecsülhetetlen értékű információt, hogy milyen genetikai betegség kockázatát hordozzák magukban. Azt hiszem nem

kell bővebben magyaráznom, hogy veszélyekkel terhelt életünkben ez az információ az egyik legnagyobb kincs, melynek ismerete hozzásegíthet mindenkit a lehető legegészségesebb életvitelhez.

Ezúton biztatok mindenkit, hogy ismerjük meg magunkat, egymást, származásunkat és segítségünk helyre tenni a hiányzó elemeket ebben az izgalmas történelmi, emocionális, egészségügyi kirakójátékban!

Dájbukát Borbély László

A sárgabarack

A sárgabarack évezredek óta velünk van. Ebből a földből nőtt ki, melyből mi is. Együtt élünk, jelen van a mindennapjainkban. Belőle készülnek nemzeti hangszereink, a duduk és a blul. Hegyeinken a juhászok rajtuk keresztül fújják édes-keserves nótáikat, enyhítik az otthonmaradt kedveseik iránt érzett vágyukat. De örömteli pillanatainkban sem feledkezünk meg szeretett

sárgabarackfánkából készült furulyáinkról, ők szólnak, mikor fiatal pár kel egybe, velük köszöntjük a Napot először meglátó gyerekeinket is.

A történelem színpadáról rég leköszönt szomszédaink is jól ismerték meghitt kapcsolatunkat evvel a Nap színével ragyogó gyümölcscsel, az akkádok 5000 évvel ezelőtt „ármánu”-nak nevezték a sárgabarackot, vagyis örménynek. Az arameusok „kházurá árménájá”-nak, az arabok „thufáh ál ármáni”-nak hívták, mely azt jelenti, hogy örmény alma. Az i.e. I. században *Lucullus* római hadvezér - hazatérve *Nagy Tigrán* királyunk ellen viselt háborújából - barackcsemetéket vitt magával Rómába, melyet örmény szilvának neveztek, ezért az egyik latin neve mai napig a *Prunus armeniaca*. Csak a XVIII. század nagy természettudósa, *Jean-Baptiste Lamarck* állapította meg, hogy a sárgabarack nem tartozik a szilvafajták közé, hanem egy teljesen egyedi gyümölcs, ezért átnevezte *Armeniaca vulgaris*-nak.

Ez a Nap sugarait magában őrző gyümölcs édesíti szánkat a hideg téli napokon, aszalt formában a piláiban ez van az ünnepi asztalunkon is Karácsonykor és Húsvétkor. Színe a lobogónkban is megtalálható, de evvel a színnel díszítették palotáikat az urartu-i királyok is.

Ebből a földből nőtt ki a sárgabarack, melyből mi is, és innen terjedt el a világban, mintha csak nem akarná magára hagyni a világ minden tájára szétszóródott örményeket.